Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

HE 74/2016 vp

Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa valiokunnan käsittelyssä olevasta hallituksen esityksestä.

Vahvan sähköisen tunnistamisen välineistä

Sisäministeriö pitää esitetyn lain tavoitteita hyvinä ja kannattaa hallituksen esitystä. Sisäministeriö pitää hyvänä, että jatkossakin on useita vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmiä ja että sähköisen tunnistamisen järjestelmiltä edellytetään vähintään korotettua tasoa. Lisäksi on hyvä, että myös valtio tarjoaa vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmän, jotta sähköisten palveluiden käyttäminen ei edellytä asiakkuutta minkään yksityisen palveluntuottajan kanssa eikä sähköisten palveluiden käyttäminen esty esimerkiksi maksuhäiriömerkintöjen tai jonkin muun asiakkaan ja yksityisen palveluntuottajan väliseen asiakassuhteeseen liittyvän seikan vuoksi.

Valtion tarjoama vahvan sähköisen tunnistamisen väline eli kansalaisvarmenne sisältyy poliisin myöntämälle henkilökortille. Kansalaisvarmenteen tuottaa Väestörekisterikeskus. Kansalaisvarmenteen käyttö ei ole kovinkaan laajaa sähköisiin palveluihin tunnistautumisessa. Käyttöä vähentää se, että Suomessa pankkitunnisteet ovat laajassa käytössä ja henkilökortilla olevan kansalaisvarmenteen käyttäminen edellyttää kortinlukijaa ja tietokoneelle asennettavaa erityistä sovellusta. Monet kokevat kansalaisvarmenteen käyttämisen pankkitunnisteisiin verrattuna vaivalloiseksi. Sisäministeriön käsityksen mukaan on kuitenkin edellä mainituista syistä asianmukaista, että valtio tarjoaa asiakassuhteesta riippumattoman vahvan sähköisen tunnistamisen menetelmän. Kansalaisvarmenteen käytön lisäämistä tulisi edistää esimerkiksi pohtimalla kansalaisvarmenteen alustaratkaisua välineriippumattomasti. Saattaisi olla tunnistusvälineen käyttäjän kannalta käyttäjäystävällisenpää, jos kansalaisvarmenne olisi käytettävissä esimerkiksi mobiilipäätelaitteen avulla henkilökortin ohella tai sijasta.

Postiosoite:
Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoitteet:
Erottajankatu 2
Helsinki

Puhelin:
Vaihde
0295 480 171
Faksi:
09 1604 4635

Virkasähköpostiosoite:
kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

24.05.2016

Ajokortista luopuminen ensitunnistamisen välineenä

Sisäministeriö on tyytyväinen siitä, että ajokortista ensitunnistamisen välineenä luovutaan siirtymäajan jälkeen ja ensitunnistamiseen voidaan käyttää vain laissa määriteltyjen valtioiden passia tai henkilökorttia, silloin kun ensitunnistaminen perustuu yksinomaan viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan. Hallituksen esityksen mukaan 3,5 suomalaisella on voimassaoleva passi ja noin 600 000 on henkilökortti. Suomalaisia ajokortteja on noin 3,7 miljoonaa hallituksen esityksen mukaan. Toisin sanoen suunnilleen yhtä monella on joko passi tai henkilökortti verrattuna ajokorttiin.

Ajokortista luopuminen ensitunnistamisen välineenä edellyttää luonnollisesti tiedottamista, jotta muutos ei tule kansalaisille yllätyksenä. Muutos on kuitenkin tarpeellinen, sillä henkilön identiteetin suojaamiseksi ensitunnistamisen luotettavuuteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota, kun sähköisten palveluiden käyttäminen tulee lisääntymään tulevaisuudessa entisestään. Ajokortin myöntämismenettely ei ole jo vanhastaan vastannut henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan (passi tai henkilökortti) myöntämismenettelyä Suomessakaan, sillä ajokorttiasian on voinut hoitaa muun muassa asiamiehen välityksellä. Näin on usein tapahtunutkin, kun autokoulu on huolehtinut myös viranomaisprosessista. Vuoden 2016 alusta lähtien ajokorttimenettely siirtyi poliisilta Liikenteen Turvallisuusviraston tehtäväksi, joka on hankkinut asiakaspalvelun yksityiseltä palveluntuottajalta. Muutoksen johdosta ajokortin turvallisuustaso henkilöllisyyttä osoittavana asiakirjana on entisestään heikentynyt. Ajo-oikeuden se kuitenkin osoittaa luotettavasti.

Ns. voimassaolopalvelu

Hallituksen esityksen 24 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että valtionhallinnossa on vireillä hanke, jonka tarkoituksena on mahdollistaa se, että tunnistusvälineen tarjoaja voisi tarkistaa, onko sille esitetty henkilöllisyyttä osoittava asiakirja ilmoitettu varastetuksi tai kadonneeksi. Hanketta toteuttaa Poliisihallitus. Nykyisin henkilöllisyyttä osoittavat asiakirjat ovat laatutasoltaan erittäin korkeatasoisia sisältäen monia väärentämistä ja väärien asiakirjojen valmistamista estäviä turvatekijöitä. Tästä syystä suomalaisten henkilöllisyyttä osoittavien asiakirjojen laadukas väärentämine on erittäin harvinaista ja väärinkäytön muodot ovatkin toisenlaisia. Tyypillisesti asiakirjan väärinkäyttö tapahtuu niin, että asiakirjaa käyttää sen haltijan sijaan joku toinen henkilö. Usein asiakirja on anastettu asiakirja haltijalta. Tällöin asiakirjan haltija ilmoittaa asiakirjan kadonneeksi tai anastetuksi poliisille ja asiakirja peruutetaan järjestelmässä. Henkilön tunnistaminen asiakirjasta vertaamalla on joissain tapauksissa haastavaa ja on mahdollista, että väärän henkilön hallussa oleva asiakirja tulee hyväksytyksi tunnistamistapahtumassa. Tunnistamistapahtuman avuksi Poliisihallitus on luomassa palvelun, jolla esimerkiksi pankin voivat varmistaa, että esitetty asiakirja on voimassa. Palvelua on laajasti toivottu ja odotettu.

Edellä kuvatun palvelun toteuttamiseksi sisäministeriö esittää, että vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annettuun lakiin lisättäisiin vielä tässä vaiheessa säännös, joka mahdollistaa sen, että poliisi luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tiedon henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan voimassaolosta tunnistuspalvelun tarjoajalle. Tieto henkilökortin ja passin voimassaolosta on julkinen tieto, joka voidaan antaa sen kysyjälle. Mutta henkilötietojen käsittelyä poliisitoimessa koskeva lain mukaan tietoja henkilörekisteristä ei voida antaa teknisen käyttöyhteyden avulla muutoin kuin

lain niin salliessa. Jotta palvelu voitaisiin toteuttaa mahdollisimman nopeasti, sisäministeriö esittää säännöstä asiasta esimerkiksi seuraavasti:

uusi 7 b §

Tunnistuspalvelun tarjoajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla poliisin hallintoasiain tietojärjestelmässä oleva tieto tunnistustapahtumassa käytettävän passin tai henkilökortin voimassaolosta.

Poliisihallitukselta saadun tiedon mukaan voimassaolopalvelu on teknisesti käyttöönottovalmis keväällä 2017, joten säännöksen voimaantulopäiväksi sisäministeriö esittää 1.5.2017. Voimaantuloaika olisi myös yhdenmukainen aiemmin hyväksytyn lain 139/2015 luottamusverkostoa koskevan 12a §:n voimaantulon kanssa.

Liittymä hallituksen esitykseen henkilökorttilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 41/2016)

Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys henkilökorttilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 41/2016). Molemmissa esityksissä ehdotetut muutokset väestötietolain 61 §:n 3 momenttiin tulisi sovittaa yhteen. Henkilökorttilakia koskevassa hallituksen esityksessä ei ehdoteta asiasisällöllisiä muutoksia väestötietolain 66 §:n 3 momenttiin, mutta pykälä ehdotetaan lakiteknisistä syistä muilta osin muutettavaksi. Tunnistuslakia koskevassa esityksessä 66 §:n 3 momentti sen sijaan ehdotetaan muutettavaksi. Myös nämä muutokset tulisi sovittaa yhteen. Väestötietolain 68 §:n osalta esityksissä ehdotetut muutokset kohdistuvat eri momentteihin.

Neuvotteleva virkamies Minna Gråsten

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Sisäministeriö SM 24.05.2016 klo 10:00. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Eduskunta, liikenne- ja viestintävaliokunta

Tiedoksi Ministeri Orpo
Kansliapäällikkö Nerg
Erityisavustaja Kortelainen
Johdon sihteerit Sademies, Vihervirta, Joensuu, Landström
Osastopäällikkö Aaltomaa
Poliisijohtaja Heikinheimo
Poliisiosaston lainsäädäntöyksikkö
oikeus@intermin.fi